

**Az OKT „Környezetvédelemmel foglalkozó Szakmai Szervezetek Tagcsoportjának”,
a „civil oldal” javaslata**

Az Országos Környezetvédelmi Tanács állásfoglalásához

**A 2013 júniusában elrendelt veszélyhelyzettel kapcsolatos rendkívüli dunai
árvízvédekezésről és a 2013. évi rendkívüli dunai árvízvet követő feladatokról készült
előterjesztés tervezetéről**

Általános észrevételek

A jelentés adatokkal alátámasztott, lényegre törő beszámolót tartalmaz az árvízi helyzet kialakulásáról és a védekezésről. A jelentés mellékleteként az előterjesztő Belügyminisztérium jelentős jogszabály-módosításokat is indítványoz, ennek során azonban a megközelítése egyoldalú, csak az árvizek kezelésére tesz javaslatokat. Módosítási javaslatainak jelentős része más tárcák (elsősorban a Vidékfejlesztési Minisztérium) hatáskörébe tartozik. Ezek felvezetésében a jelentés azt sugallja, mintha az egyébként sikeresen végzett árvízi védekezés kapcsán komoly problémák merültek volna fel, és ezért számos intézkedést, köztük jogszabály-módosításokat lenne szükséges eszközölni.

Nem látjuk indokoltnak, hogy az árvízről és az árvízi védekezésről szóló gyorsjelentés mellett további, jelentős változásokat előidéző módosításokat (Nemzeti Öntözési Ügynökség létrehozása, mezőgazdasági vízszolgáltatási díjképzés rendje) is sürgősséggel terjesszenek elő. Véleményünk szerint az árvízi biztonság megteremtését az integrált szemléletben, minden érintett szektorral egyeztetett, jelenleg készülő Országos Árvízi Kockázatkezelési Koncepció, illetve a leendő Országos Kockázatkezelési Terv megvalósítása szolgálja, nem a különböző jogszabályok gyors és emiatt nem kellően átgondolt módosításai.

A felsorolt problémák megoldására vonatkozó megközelítésben koncepcionális ellentmondást látunk a nagyvízi meder lefolyási viszonyainak javítása (gyorsabb vízlevezetés) és az öntözési célok teljesítése (víz visszatartás szükségessége) között. A gyorsabb vízlevezetés elve mentén szervezett árvízi védekezés és a hazánk területére érkező vizek pazarlása helyett a vízmegtartásra szükséges helyezni a hangsúlyt; ehhez szükséges a területhasználat-változtatásból adódó többletterhek megosztása. A nagyvízi medrek levezető-képességének javítása nem oldja meg az árvízi veszélyeztetettség problémáját, ugyanakkor a folyók ökológiai állapotát, vízminőségét károsan befolyásolná. Az árvíz- és aszálykezelés, tájhasználat és természetvédelem problémakörének egyes elemei önmagukban csak a többi kárára kezelhetőek, ezért a szektorális megközelítés helyett az integrált és széles körben egyeztetett megoldások megtalálására szükséges fókuszálni.

Az előterjesztésen nem válik szét pontosan, hogy mely fejezetei vonatkoznak csak a Dunára, és melyek az összes hazai vízfolyásra. Ennek tisztázása mindenképpen szükséges, hiszen az előterjesztés nagyon szerteágazó témákat érint.

Részletes észrevételek

Az előterjesztés Vezetői összefoglalójának 5. pontja szerint „Az előterjesztésnek nincsenek európai uniós kapcsolódásai”. Ezzel szemben az előterjesztésben számos olyan javaslat szerepel, amelyek jelentős mértékben, közvetlenül is érintik több EU-s irányelv hazai

végrehajtását (pl. Élőhelyvédelmi Irányelv 92/43/EEC, Madárvédelmi Irányelv 79/409/EEC, Víz Keretirányelv 2000/60/EC, Árvízi Irányelv 2007/60/EC).

Az előterjesztés 18. oldalán „*A Natura 2000-es területek hatása*” alfejezet első mondata túlzó. Véleményünk szerint nem állja meg a helyét az az állítás, miszerint a Natura 2000-es területeken a kezelés lehetősége megszűnt.

A 32. oldal *Tapasztalatok* alfejezetének 2. pontjával kapcsolatban megjegyezzük, hogy az értékelésben nem találtunk olyan elemet, ami alapján kijelenthető lenne, hogy hasonló árvizek esetében a Duna magyarországi szakaszán a helyhiány miatt tározással érdemben nem csökkenthetőek az árvízszintek. Javasoljuk a tározás lehetőségeinek beható vizsgálatát (ennek szükségességét az előterjesztés 65. oldala – más kontextusban – említi is).

A 40. oldal 1.) A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (Vgtv.) 1.b) pontja, valamint a 2.) 21/2006. (I. 31.) Korm. rendelet 2.a) pontja esetében vissza kívánunk utalni a Tanács korábbi állásfoglalására (hivatkozása!) a vízügy szétválasztásáról, amelynek problematikájára ez az eset is rámutat.

A 2.b) pont első mondata („*A nagyvízi mederben folyó tevékenységek (mezőgazdaság, építmények elhelyezése, vonalas létesítmények, természetvédelmi területek stb.) ma egyoldalú tiltással vannak szabályozva.*”) kiegészítésre szorul, jelen formájában nem tudjuk értelmezni; az engedélyezés szükségessége nem jelent egyoldalú tiltást.

A 42. oldal ad 4. pontjával kapcsolatban („*Az árvízszintek további emelkedésének megállítása és a hatékonyabb védekezés érdekében felül kell vizsgálni a Natura 2000 és egyéb védelem alatt álló területekre vonatkozó természetvédelmi előírásokat*”) szintén ellentmondást látunk a dokumentumon belül, hiszen épp annak 8-9. oldala (a jelentés első két oldala) állapítja meg a szélsőséges csapadékviszonyok kitüntetett szerepét a hazai Duna-szakasz idejű ár hullámának kialakulásában, következésképpen az árvízszintek további emelkedésének megállapításához nem megoldás a természetvédelmi előírások felülvizsgálata. Véleményünk szerint az elmúlt években megtapasztalt és az idén kialakult árvízszintek oka nem a Natura 2000 területek megléte. A táblázatban is bemutatott, az ideit megelőző legmagasabb vízállási adatok 1965-ből és 2002-ből származtak, amikor a Natura 2000 kijelölés még nem történt meg. Az egyre magasabb szinten tetőző árvízszintek alapvető oka a szélsőséges időjárási paramétereken túl a folyamatszabályozások és ármentesítések során beszűkített ártér, nem a hullámtéren jellemző vegetáció típusa. Az árvízi védekezés sikeres volt, tehát a Natura 2000 területekre vonatkozó vízügyi előírások módosítása, a természeti környezet megváltoztatása nem indokolt. Nem ismerünk olyan tanulmányt, amely bizonyítaná, hogy alacsonyabb lett volna az árvízszint, vagy gyorsabban vonult volna le az ár, ha a parti növényzetet eltávolították volna, mint ahogy az az előterjesztésben terveként jelenik meg. Arra vonatkozó vizsgálatokról sem tudunk, hogy az árvízi védekezés költségeit mennyiben befolyásolja a parti növényzet. A növényzet ugyanakkor komoly partvédő, töltésvédő hatással is bír. Véleményünk szerint nagyobb problémát jelentenek a nagyvízi medrekben, árvízi lefolyási sávokban található építmények.

A Natura 2000 területek megőrzése, fenntartása az EU tagállamaira nézve kötelező. A Duna nagyvízi medre fontos ökológiai folyosóként funkcionál és ritka élőhelytípusok, növény- és állatfajok menedéke, ezért kellett Natura 2000 területeknek kijelölni, amely folyamat lezárult, így a kijelölések feloldására nincs mód, illetve kötelezettségszegési eljárást vonna maga után. Bár az előterjesztés természetvédelmi előírások vonatkozásában leginkább a Natura 2000 hálózathoz tartozást említi, a Duna medrének egyes szakaszai számos más természetvédelmi

kategóriába soroltan is védelmet élveznek (nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek, természetvédelmi területek, erdőrezervátumok, Ramsari területek és bioszféra-rezervátum egyaránt érintik).

A megjelölt konfliktusok feloldásának egyik módjaként javasoljuk az ártéri gazdálkodásra alkalmas méretű, illetve arra alkalmassá tehető területek esetében az árvíz hasznosítását, amely mind árvízvédelmi, mind természetvédelmi, sőt gazdasági és vidékfejlesztési szempontból is kívánatos. Erre a Tisza mentén több működő példát is találunk.

A 43. oldal ad 7. pontjával kapcsolatban („*A folyó menti árvíz által veszélyeztetett nyílt ártéri településeken az árvízi kockázatok csökkentése érdekében elrendeli az alapvédelem biztonságához szükséges fejlesztési tervek elkészítését és a megvalósításhoz szükséges támogatási rendszer kidolgozását.*”) szükségesnek tartjuk, hogy e tervek integrált szemléletben, a természetvédelemért felelős szervek bevonásával készüljenek, lehetőséget adva akár új tájhasználati módok bevezetésére, a területhasználat átalakítására is. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a nagyvízi meder-kezelési terveket a Víz Keretirányelv szerinti Vízyűjtő-gazdálkodási Tervvel összhangban kell elkészíteni, figyelembe véve, hogy a vízfolyások hidromorfológiai állapota és a természetközeli part menti vegetáció a jó ökológiai állapotnak kulcsfontosságú elemei.

A Tanács felhívja az előterjesztő figyelmét arra, hogy a 2. mellékletben szereplő tervek készítése a vízyűjtő-gazdálkodási tervekkel és a Natura 2000-es területek fenntartási terveivel összhangban történjen.

A Tanács szükségesnek tartja, hogy az előterjesztés 4. melléklete és annak indoklása (59-76. oldal) összhangban legyen a készülő Vízstratégiával, amely szintén részletesen foglalkozik az öntözés kérdéseivel.

Javasoljuk, hogy az előterjesztés 5. mellékletében szereplő mezőgazdasági vízszolgáltatás díjképzési rend tervezetét hozzák összhangba a Víz Keretirányelv 9. cikkével, amely kötelezi a tagállamokat, hogy alkalmazzák a vízszolgáltatások megtérülésének elvét minden ágazatban, beleértve a környezeti és a vízkészletekkel összefüggő költségeket is, valamint előírja, hogy az árpolitika biztosítson megfelelő készletet a vízhasználók számára, hogy a vízkészleteket hatékonyan használják. A VKI-val összhangban lévő vízárpolitika bevezetése olyan ex-ante feltétel az EU részéről, amelynek hiánya valamennyi vízgazdálkodáshoz kapcsolódó fejlesztés finanszírozásának felfüggesztéséhez vezethet a 2014-2020 időszakban.

2013. augusztus 23.